

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta“ este
Miercuri, Vineri și Duminică.

Prețulu abonamentulu:
• unu anu 10 fl., pe șiese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. Trieri esterne pe șiese luni 14 fr. pe
unu 28 fraeci.

Anulu XLV.

Se prenumera:
postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.
Anunțurile:
un'a serie garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 137.

Mercuri 24 Novembre 6 Decembre

1882

Brasiovu 24 Novembre.

Asupra demonstrației guvernamentale din Marmati'a contra memorandumului romanu sunt deja actele incheiate. Nimeni nu mai vorbesce adă despre comedi a nedemna arangiata de creaturele d-lui Tisza in Sigetulu Marmatiei, afara de câteva articule și corespondenție intardiate ale foilor maghiare. Déca cu tóte astea mai facemu inca odata mentiune de acésta trista manifestatia a servilismului incubatu in patri'a lui Dragosiu, caus'a este, că voimu a aduce la cunoscinti'a cetitorilor nostri o critica esita din sinulu conlocuitorilor nostri Sasi asupra asia disului „protestu“ din Maramuresiu și o alta voce maghiara independenta, care se pronuntia liberu și francu asupra acelei enunțiatuni facute la porunca.

Organulu partidei nationale sasesci „Sieb. d. Tageblatt“ scrie sub titlulu „Marmati'a contra Sibiiului“ urmatóarele: „Pre candu desbateră budgetaru din dieta dovedesce din anu in anu totu mai claru că actualulu sistem economicu nu se mai póte sustiené, se inmultiescu și semnele că politic'a de nationalitate ce-o póta rass'a maghiara nu va mai remané asié de neobservata in afara și necombatuta in intru că pēna acuma. Dupa miscarea ce era legata de numele „Schulverein“-ului germanu, care a provocatu totu mai multa adhesiune in lumea germana, a urmatu memorandumulu romanu. Cu tóte astea Maghiarii nu se potu séu nu voiescu a se decide de a parasi tendințele loru nationale asupritóre de pēna acumá. De aici vine bucuri'a cea mare ce domnesce in cercurile maghiare asupra demonstrației arangiate de vice-comitele Mihálka de cătiva membri ai (pre-tinsei) inteligentie marmatiene contra memorandumului conferinției sibiiene.“

„Maghiarii gasescu o mare satisfactiune vedindu că se repeta spectacululu, care a fost inscenatu cu atātu efectu in cursulu anului contra Schulverein-ului germanu. Memorandumulu conferinției romane din Sibiiu și acusarile lui totusi au causatu colo susu óre-care neplacere la politicii rassei domnitóre. Vicespanulu din Maramuresiu Mihálka a fost chiamatu de a introduce marea opera a aperarei... Memorandumulu compusu in urm'a decisiunei celor 153 ómeni de incredere alesi ai Romaniloru din Ungari'a și din Transilvani'a nu cumpenesce acuma nimicu in ochii Maghiariloru pe langa manifestatiunea unui micu numeru de proprietari nemesi de origine romana, pe jumătate séu pe a treia parte maghiarisati, cari preste acést'a mai sunt in parte functiunari comitatensi. Opiniunea ce a esprima o de curendu Pulszky, dupa care asianumitii agitatori, adeca conducătorii nationalitatiloru nemaghiare se lupta pentru o idea, se pare că nu a aflatu nici o ascultare in cercurile maghiare predominante de poff'a de putere și de suprematia. Maghiarii se mai mangaiia afara de acést'a cu credinti'a că strigatulu de durere alu conferinției romane Sibiiene a remasu neobservatu in strainatate...“

„Ne indoimu, că se voru mai afá Romani „patriotici“, cari se mai faca demonstrațiuni cá a d-lui Mihálka și soçi, cum se afase nu de multu Nemti „patriotici“ candu cu demonstrați'a din Panciova, dupa care au urmatu unu siru de asemeni adunari... Se judece mintea sanatósa a fiacaruia déca protestulu din Marmati'a va avé mai multa trecere la Romanii din Ungari'a și din Transilvani'a decâtu memorandumulu din Sibiiu.“

Critic'a ce-o face „Tageblatt“ mascaradei din Sigetulu Marmatiei este atātu de elocuenta încātu nu mai avemu a adauge nimicu la dens'a.

Fórte elocuenta este și vocea concilianta maghiara, ce resuna din colónele diarului independentu ungurescu din Orade-a-mare „Szabadság.“ (Libertatea) Reproducemu mai la vale intrég'a enunțiare a acestei foi, mai antaiu pentru că este o raritate a audí pe unu Maghiaru vorbindu in tonu atātu de conciliantu, apoi pentru că celu ce scrie este aprópe de Maramuresiu și prin urmare póte aprecia mai bine valórea declaratiei solgabiraéscei de acolo, decâtu cavalerii dela „Pesti napló.“

Caracteristicu este că Maghiarulu cu sentimente democratice dela „Szabadság“ crede, că cestiunea romana ar' fi cá și resolvata prin simpl'a estindere a legi electorale din Ungari'a asupra Transilvaniei, care geme supt o lege electorala esceptionala. Déca ar' fi numai acést'a piedec'a apoi, dieu, nu mai erá de lipsa à se compune unu memorandum. Scriitoriulu articulu din „Szabadság“ semte și elu instinctivu, eá trebuie sè se faca mai multu spre a multumi pe Romani, dér' mai are și acelu presentiu durerosu, că vorbele lui — voru resuná in pustia. —

Cronic'a evenimentelor politice.

Mare nemultumire a produsu in Vien'a hotarirea reuniunii scolastice boeme „Komensky“ de a infintia in Vien'a o scóla privata cu limb'a ceha. Nemti vienesi s'au opusu acestui planu cu tóta energi'a, inse acést'a n'a impedesatu cá guvernulu se dá voie numitei reuniuni cehe de a redica o asemenea scóla in suburbiulu Favoriten. Guvernulu nici n'a pututu se refuse cererea Reuniunii cehe, deórace legea dá dreptulu de a se redica in diferitele provincii scóle private și cu alta limba decâtu cele ce se usitéza in provincia și sunt recunoscute cá limbi ale tierii.

Agitatiunea in contra hotaririi ministeriale, prin care se incuviintieza infintierea de scóle private, și cehe, in Vien'a, este mare. Consiliulu comunalu alu Vienei a protestatu contra acestei mesuri. La aceste contrademonstrari respundu foile cehe provocandu-se la dispozițiunea legi și sustinu, că Cehii au dreptu a pretinde cá in Vien'a sè se infintieze nu numai o scóla ci și mai multe scóle cehe. Se scie, că in Vien'a traiescu multi Cehi, cari se germaniséza cea mai mare parte. Este dér' naturala temerea Vienesiloru, că infintiandu-se scóle cehe in capitala se va face o scisiune nationala și in poporatiunea Vienei.

Citimu in „Fremdenblatt“, diaru semi-oficiosu din Vien'a: Noulu comandantu militarulu alu Transilvaniei, generalulu Schönfeld, a plecatu la Brasiovu, dupa ce a avutu o convorbire cu comitele Kalnok y; in acésta intrevedere au discutatulu asupra cestiunei raporturilor, ce esistu intre Transilvani'a și regatulu vecir Romania'a; comitele Kalnok y a disu generalului, că relatiunile monarchiei cu Romania'a sunt din cele mai amicale și că va trebui se concure, in sfer'a s'a de actiune, cá sè se mar na astfelu. — „E interesantu d'a constata, adă ze „Frdbl.“, că alegerea guvernului pentru postulu de comandante militarulu alu Transilvaniei a caditu p'o personalitate dotata intr'uuu gradu inaltu cu capacitate militara și diplomatica, și care va representá cu demnitate monarchi'a in postulu sen inaintatu.“

S'a promulgatu nóu'a lege de recrutare, in Romania'a, ce contine modificarile aduse legi din 1876. Ea prevede, că toti locuitorii tierii datoiescu personalu servitiulu militarulu. Supusii statelor straine nu potu face parte din armata. Fii de straini nascuti in tíera nu potu fi scutiti de servitiulu militarulu de nu

voru constata, că au indeplinitu acésta obligatie in alta tíera.

O deputatiune din Dobrogea a sositu in Bucuresci, cá se presinte Regelui o petitiune, prin care cere: intinderea legiloru comune asupra Dobrogei și inectarea regimului esceptional: colonisarea provinciei cu Romani din Transilvani'a, cu Serbi, Bulgari și Italiani; infintierea unei curti de apelu la Constanti'a; desfiintierea portului francu pentru acestu orasiu; scaderea pretiului pentru rescumperarea pamentului.

„Pesti Napló“ scrie urmatóarele in numerulu dela 28 Novembre: Cá unu semnu prevestitoriu despre unu resbelu cu Russia este faptul, că in comitatele de nord-ostu și de ostu ale Ungariei, precum și in Beregh, Maramuresiu și in tînutulu Secuimei se construiescu și se repara cu cea mai mare graba drumurile, cari ducu spre trecétori și spre Galiti'a, și că tóte podurile se inlocuiescu cu altele noue in stare de a suportá trecerea artileriei.“

Reichstagulu germanu a respinsu, cu 158 voturi contra 119, propunerea d-lui Germain, relativa la admiterea facultativa a limbai franceze in representatiunea Elsatiei-Lorenei. D. de Boetticher, ministru de stat, a combatutu cu energia propunerea, la care consiliulu federalu alu imperiului nu va aderá niciodata. Elu dice, că nu e nevoie de a admite limb'a franceza in representatiunea Elsatiei-Lorenei, 80 la suta a poporatiunii acestoru tieri apartinendu nationalitatii germane, 8 la suta la diferite nationalitati și restulu nationalitatii franceze. D. de Benningesen dice, că nu trebuie a se intari sentimentulu de simpatia franceza in Elsati'a-Loren'a prin primirea propunerii d-lui Germain. „Ar' trebui a luptá inca odata pentru acésta tíera, dice elu, candu ferberea manifestandu-se in Françi'a va avé de resultatu o crisa.“

Statistic'a, dupa care in Elsati'a și Loren'a nu se gasescu de cátu 20 la suta Francesi e o statistica ungureasca, va se dica mincinosá — scrie „Unirea.“ Chiaru isvóre germane, dar' nepartinitóre, fixeaza numerulu Francesiloru in aceste duoe provincii la trei sute de mii și jumătate, va se dica, la a treia parte din poporatiune... Déca limb'a franceza n'ar' avé in adeveru ratiune de-a fi in adunarea provinciala a Elsatiei-Lorenei, cine era óre mai competentu de-a hotari acestu lucru, déca nu cei „80 la suta.“ Nemti din poporatiunea provinciilor? Ei bine, nici unulu din deputatii Elsatiei-Lorenei in Reichstagulu germanu nu a votatu pentru mesur'a luata de consiliulu federalu in contra limbai franceze, și déca s'ar' fi procedatu la unu plebiscitu in acestu scopu nu s'ar' fi dobénditu nici atunci unu altu resultatu. Poporatiunea din Elsati'a și Loren'a, fia de ori-ce origine, faptul e, că astadi nu vrea se fia germana in strinsulu intielesu alu cuventului și că ea tine la limb'a franceza, cá la o limba-mama.

Guvernulu germanu luandu mesur'a votata in siedintia dela 18 Novembre a Reichstagului n'a lucratu asiadér' in interesulu poporatiunei din Elsati'a-Lorena. Mesur'a consiliului federalu cauta a readuce „in sinulu natiunei germane“ cu ori-ce chipu pe nisce ómeni, cãrora le mai place asié cum sunt, atentéza in aceeasi mesura la limb'a și drepturile politice ale poporatiunei eminentemente franceze. Ori pe ce lature s'ar' discutá dér', ea este unu actu de violentia. De siguru actulu Reichstagului germanu va pricinui o viua emotiune la Paris, unde va fi o noua hrana pentru partid'a revansiei și fara de acésta atotu puternica. Aici incepe adeverat'a gravitate a faptului.

